

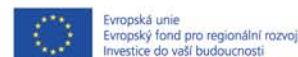
i městské informační centrum **HAVLÍČKŮV BROD**

Havlíčkově náměstí 57, 580 61 Havlíčkův Brod 2

Tel.: +420 569 497 357, 353

Fax: +420 569 497 299

e-mail: icentrum@muhb.cz, www.muhb.cz

Kraj Vysočina

Projekt: Za krásami a historií Havlíčkova Brodu,
reg. č. CZ.1.11/2.2.00/02.00554.
Tento projekt je spolufinancován Evropskou unií.

Fotografie: Zdeněk Málek - zdenek.malek@sattnet.cz
Grafika, DTP, tisk: **EVERSMILE s.r.o.** info@eversmile.cz, www.eversmile.cz

15. POMNÍK JOSEFÍNY HAVLÍČKOVÉ

Josefa Havlíčková (1791–1884) přežila svého slavného syna a její pohřeb se stal národní manifestací za účasti předních českých politiků. Bronzová busta však byla odhalena až 9. 5. 1937 na Den matek. Odhalení pomníku organizovala Ochrana matek a dětí a odbor Okresní péče o mládež pod záštitou manželky prezidenta. Součástí oslavy bylo udělení čestného občanství městem T. G. Masarykovi a E. Benešovi, dále slavnost pokračovala pietní vzpomínkou na starém hřbitově a večer pěvecko-hudební akademii. Vlastní odhalení pomníku se uskutečnilo druhý den za účasti senátora V. Klobáče. Jeden z projevů přednesla M. Horáková za Ženskou národní radu. Autorkou díla byla chrudimská sochařka Vlasta Dohnalová-Pešánová, která patřila k přátelům O. Štáfila. Busta Havlíčkovy matky původně stála v parku u cesty ke Kalvárii. Za německé okupace byla určena ke zničení a do Havlíčkova Brodu se vrátila z Prahy společně s pomníkem K. Havlíčka v červenci 1946. Od roku 1960 stojí u rybníka Obora, na místě tehdy zničeného Masarykova pomníku. Její busta měla tehdy tuto událost „zamaskovat“.

16. POMNÍK KARLA HAVLÍČKA BOROVSKÉHO

Po roce 1918 se město veřejně hlásilo ke K. Havlíčkovi, který nemohl v „Panteonu“ národních mučedníků chybět. Tehdy se objevily i první snahy o přejmenování Německého Brodu na Havlíčkův. Myšlenka uctít Havlíčka stavbou pomníku „ožila“ po převratu v roce 1918, kdy radnice na „žádost občanů“ chtěla vyměnit barokní mariánský sloup za Havlíčkův pomník. Již 26. 10. 1918 byl založen „Komitét pro postavení pomníku Karla Havlíčka Borovského v Německém Brodě“, jenž měl současně vybrat místo pro jeho instalaci. Navrženy byly tři možnosti: Komise preferovala městské sady, zástupci města náměstí, s tím však nesouhlasili památkáři. Ve sporu o místo se promítaly zájmy osobní i stranické. Důležitým se stalo stanovisko ministerstva školství a národní osvěty. V červnu 1920 městská rada vzala na vědomí usnesení komitétu o stavbě pomníku v parku a v říjnu byl položen základní kámen. Byl vybrán návrh prof. B. Kafky (1878–1942), žáka S. Suchardy a J. V. Myslbeka, autora mnoha plastik známých osobností. Základem

Havlíčkovy bronzového pomníku se stala (zásluhou ministra obrany V. Klobáče) válečná děla rakouské armády. Realizace pomníku trvala dva roky, finance byly získány veřejnou sbírkou. Socha byla odhalena 14. 9. 1924 za účasti mnoha politických osobností. Slavnostní projev přednesl předseda Poslanecké sněmovny F. Tomásek. Osud bronzového pomníku byl zpečetěn za německého protektorátu, kdy se ze soch opět stávaly kanóny. V roce 1943 byl pomník odstraněn, převezen do Prahy a určen k likvidaci. Díky statečnosti lidí byla socha zachráněna a slavnostně vrácena do města, přejmenovaného již na Havlíčkův Brod, a to dne 6. 7. 1946 při příležitosti Havlíčkových oslav k 90. výročí jeho úmrtí. Tentokrát byl pomník odhalen za přítomnosti prezidenta E. Beneše a ministra zahraničních věcí J. Masaryka.

17. POMNÍK PADLÝCH

Nachází se v parku Budoucnost pod sochou K. H. Borovského. Po šesti letech německé okupace se město dočkalo osvobození. Radost ze svobody se však mísila se smutkem, protože poslední dny 2. světové války v Německém Brodě byly tragické. Dne 5. 5. 1945, po zprávách o Pražském povstání, oznámil nově ustavený revoluční národní výbor obnovení Československé republiky, převzetí správy nad městem a jeho přejmenování na Havlíčkův Brod. Po počátečním vyjednávání s německými okupanty obklíčily jednotky SS radnici a ve městě bylo vyhlášeno stanné právo. Začaly represálie proti ozbrojeným vlastencům, které trvaly až do 8. 5., kdy Němci začali ustupovat. Město bylo osvobozeno příchodem vojsk 2. ukrajinského frontu maršála Malinovského dne 9. 5. Oslavu vítězství však zkazilo objevení hromadných hrobů umučených rukojmích v Lázníčkově stráni a v Hurtové Lhotě u Věže. Po exhumaci byly tělesné ostatky umučených pietně pohřbeny 14. 5. 1945 za účasti celého města v městských sadech, v místech plánovaného památníku, věnovaného obětem války. Zásluhu na stavbě pomníku měl A. Šouba, předseda městského národního výboru. Vzhledem k poválečné situaci byl památník slavnostně odhalen až 11. 5. 1947, o rok později než pomník Havlíčkův. Oblouk z leštěné žuly se jmény brodských občanů, kteří zahynuli ve dvou světových válkách, navrhl architekt František Marek. Jejich seznam zmizel v roce 1975, protože někteří nevyhovovali komunistické ideologii, a nahradily jej bronzové reliéfy (1977). Jména padlých se vrátila na pomník až ve změněné politické situaci a byla doplněna jmény židovských spoluobčanů, kteří se nevrátili z koncentračních táborů.

18. POMNÍK MIROSLAVA TÝRŠE

Sokolská jednota v Německém Brodě se v roce 1932 připojila k celonárodním oslavám 100. výročí narození dr. M. Týrše. Na návrh A. Šouby mu vzdala hold vybudováním pomníku v parku. Bronzová plaketa byla zhotovena v Praze podle předlohy Antonína Lhotáka (1897–1975), ak. sochaře a medailéra, žáka O. Španiela. Pomník byl odhalen 28. 9. 1932 spolu se slavnostním průvodem, táborem lidu na náměstí, sportovními akcemi a ochotnickým představením, lampiónovým průvodem na Kalvárii s ohňostrojem, vatrou a koncertem Jasoně. Velkolepě působily „pamětní ohně“ planoucí 17. 9. na kopcích po celé republice.

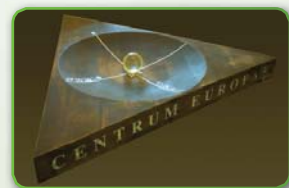
19. HNÁTĚV KÁMEN

Kámen, zazděný v zábradlí mostu přes řeku Sázu, je spojen s hlásným Hnátem, který údajně zradil a vydal město Jihlavským (r. 1472), což připomíná i „brodská smrt“. Historicky nedoložená pověst ukazuje na tradiční rivalitu dvou sousedních, národnostně odlišných měst i na dobu válek. Od 18. stol. se kámen spojuje s Hnátém. Z důvodu terénních úprav (povodň, stavba kamenného mostu) byl několikrát přemístován. Začátkem 20. stol. byl poškozen povozem, proto byl umístěn ve sklepě gymnázia, kde byl nalezen pod uhlím až koncem 30. let. Po přestavbě mostu v roce 1946 byl vrácen zpět, zazděn do zábradlí, ale už na opačnou stranu než původně. Patří mezi tzv. křížové kameny (smírčí kříže), stavěné v 14.–16. století na místě zločinu jako součást smírného narovnání pachatele s rodinou oběti. Málo čitelný český nápis lze datovat k roku 1513 nebo 1613, kdy byl poblíž Dolní brány patrně tesařskou sekýrou usmrčen člověk. O koho se jednalo, upadlo v zapomnění, a tak časem měšťané spojili pověst o Hnátovi se stávajícím smírčím kamenem.

20. STŘED EVROPY

Ke Středu Evropy se hlásí řada míst, v Havlíčkově Brodě najdeme rovnou dva, oba z ideové dílny fiktivního génia Járy Cimrmana. Jeden „přenosný“ na radnici, dílo Jana Exnara, druhý v zahradě kavárny U notáře (viz mapa č. 20a). Objekt ve tvaru trychtýře z lakované oceli, účtyhodných rozměrů (průměr 2,6 metru, výška 3,5 metru), sbírá dešťové kapky, jejichž energie se vlevá do „Středu Evropy“. Je dílem uměleckého kováře Martina Štělery (nar. 1962), absolventa Umělecko-průmyslové školy v Turnově, který žije a pracuje v Chlístově nedaleko Havlíčkova Brodu. Jeho kovové plastiky a projekty najdeme v celé Evropě.

21. PAVILON MILÉNIA NEBOJI TŘI GRÁCIJE

Dřevěný zahradní pavilon s postavami tří půvabných Grácií najdeme ve starém nemocničním parku jako jednu z mnoha dřevěných plastik v areálu okresní nemocnice. Jedná se o dílo havlíčkobrodského výtvarníka Radomíra Dvořáka (nar. 1959), absolventa Pedagogické fakulty v Hradci Králové. Pavilon svou kompozicí představuje nejmenší možné vymezení plochy třemi body a současně ukazuje na nejoblíbenější téma autora, postavu ženy, i na jeho oblíbený materiál, kterým je dřevo. Zahradní pavilon byl slavnostně otevřen 27. 10. 2000. Další autorova díla ožívají nejen veřejné prostory nemocnice, ale i celého města.

22. POMNÍK MUDR. FRANTIŠKA ZAHRADNICKÉHO

Před budovou nemocnice stojí socha MUDr. Františka Zahradnického (1867–1930) z roku 1897, prvního primáře „Všeobecné okresní nemocnice císaře a krále Františka Josefa I.“. Německý Brod patřil k prvním českým venkovským městům, kde vznikl moderní léčebný ústav. Velkou zásluhu na tom měl právě MUDr. Zahradnický. Byl nejen dobrým chirurgem, ale stál také u zrodu Masarykovy ligy proti tuberkulóze. V nemocnici působil bezmála 30 let, v roce 1926 se s ním město rozloučilo udělením čestného občanství. V roce 1937 při příležitosti 40. narozenin nemocnice schválil stavbu pomníku správní výbor. Pomník byl objednan u sochaře a medailéra J. Pelikána z Olomouce (1887–1969), autora sochy B. Smetany v parku. Na mramorovou sochu v nadživotní velikosti spojila finanční prostředky nemocnice i sdružení lékařů. Vzhledem k politické situaci se slavnostní odhalení konalo až 21. 5. 1939, a to za přítomnosti zástupců místních úřadů, lékařů i voličných pacientů. Hlavní projev přednesl iniciátor výstavby pomníku, primář MUDr. P. Trnka.

23. STAVITELŮM CHRÁMŮ

V blízkosti novostavby okresní nemocnice stojí monumentální plastika ak. soch. Romana Podrázského (1943–2001) s názvem Stavitelům chrámů. Byla slavnostně odhalena 3. 11. 1997 při příležitosti dostavby této budovy a k 100. výročí okresní nemocnice. Mottem plastiky je hold „všem těmto stavitelům, ať již skutečných chrámů nebo v přeneseném slova smyslu“. Přibylavský rodák, sochař a malíř, se věnoval většinou figurální sochařské tvorbě. Jeho práce jsou rozestěny po celé ČR, řada z nich má křesťanskou tematiku. Jeho nejrozsáhlejší dílo – Památník obětem zla – najdeme v meditačním zahradě v Plzni, nejpočetnější soubor děl je v Přibyslavi, kde jeho sochařská díla spojuje naučná stezka.

4. havlíčkobrodské zastavení

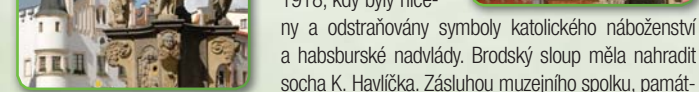
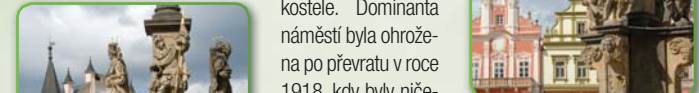
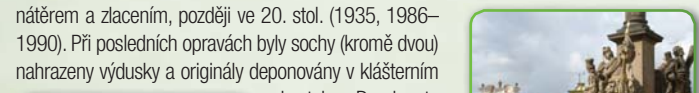
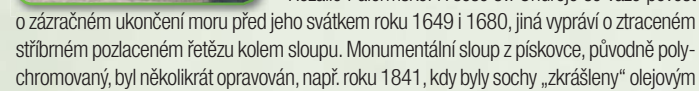
Sochy a pamětní desky
Havlíčkovy Brodu

Pomníky, památníky a pamětní desky krásí každé město či park. Nejnak je tomu v našem městě, kde nám tyto „svědkové minulosti“ připomínají barokní zbožnost i um našich předků, slavné rodáky, osobnosti i události tragické.

1. MARIÁNSKÝ SLOUP NA NÁMĚSTÍ

Dominantu náměstí tvoří barokní mariánský morový sloup, patrně z let 1702–1717. Jeho stavba souvisela s ukončením „morové rány“ v Čechách (1713–1714) a s vděkem měšťanů zemským i městským patronům za skončení pohrom, jako byl mor, hlad, války, požáry i povodně, a současně jako ochrana před nimi v budoucnosti. Autora neznáme, dílo je ale přisuzováno Giovannu Battistu Bullovi, chrudimskému sochaři italského původu. Sloup byl financován z odkazu bývalého primátora K. Müllera a městskou radou. Na jeho vrcholu stojí Panna Maria Immaculata, kterou obklopují patroni sv. Ondřej, sv. Florián, sv. Jan Nepomucký, sv. Václav, ve výklenku najdeme sošku sv. Rozálie Palermské. K soše sv. Ondřeje se váže pověst o zázračném ukončení moru před jeho svátkem roku 1649 i 1680, jiná vypráví o ztraceném stříbrném pozlaceném řetězu kolem sloupu. Monumentální sloup z pískovce, původně polychromovaný, byl několikrát opravován, např. roku 1841, kdy byly sochy „zkrášleny“ olejovým nátěrem a zlacením, později ve 20. stol. (1935, 1986–1990). Při posledních opravách byly sochy (kromě dvou) nahrazeny výdusky a originály deponovány v klášterním kostele. Dominanta náměstí byla ohrožena po převratu v roce 1918, kdy byly ničeny a odstraňovány symboly katolického náboženství a habsburské nadvlády. Brodský sloup měla nahradit socha K. Havlíčka. Zásluhu muzejního spolku, památkového úřadu, ministerstva školství a národní osvěty byl však sloup zachován na svém původním místě, protože „tvoří nedílnou součást náměstí“.

o zázračném ukončení moru před jeho svátkem roku 1649 i 1680, jiná vypráví o ztraceném stříbrném pozlaceném řetězu kolem sloupu. Monumentální sloup z pískovce, původně polychromovaný, byl několikrát opravován, např. roku 1841, kdy byly sochy „zkrášleny“ olejovým nátěrem a zlacením, později ve 20. stol. (1935, 1986–1990). Při posledních opravách byly sochy (kromě dvou) nahrazeny výdusky a originály deponovány v klášterním kostele. Dominanta náměstí byla ohrožena po převratu v roce 1918, kdy byly ničeny a odstraňovány symboly katolického náboženství a habsburské nadvlády. Brodský sloup měla nahradit socha K. Havlíčka. Zásluhu muzejního spolku, památkového úřadu, ministerstva školství a národní osvěty byl však sloup zachován na svém původním místě, protože „tvoří nedílnou součást náměstí“.

2. KOUDELOVA KAŠNA

Ozdobou náměstí je i kamenná barokní pískovcová kašna, uprostřed se sochou antického boha Tritona s jeho atributy, delfínem a mušlí. Před ní plnila tuto funkci pa-

trně pozdně gotická kašna, do níž asi ústil středověký městský vodovod, jeden z prvních v Čechách. Význačné technické dílo povolili zříditi rychtáři Michalovi majitelé města, pánové z Lipé, listinou z 26. 6. 1362. Dokonalý vodovod postavil znalec vodních důlních děl z těžby stříbra. K mladší kašně už tolik údajů nemáme. Její vznik se datuje do 18. století (1704–1795). Autora sochy neznáme, ale podle obdobné kašny v Jihlavě je přisuzována sochaři Janu Václavu Prchalovi (1744–1811). Také nevíme, jak přišla k názvu Koudelova, vždy bývala uváděna jako „kamenná“. Jen v brodských pověstech vystupuje nepoctivý pekař Koudela, který ji za trest musel postavit. Můžeme se jen domnívat, že nějaký Koudela na stavbu přispěl nebo mu socha byla podobná a jméno zlidovělo.

3. PAMĚTNÍ DESKA KARLA HAVLÍČKA BOROVSKÉHO

K Havlíčkovu politickému odkazu se občané Německého Brodu přihlásili až po roce 1860. První národní manifestace se uskutečnila v předvečer odhalení pamětní desky na jeho rodném domě v Borově (1862). Tehdy prošel městem průvod v čele s představiteli pražského Sokola. Neméně slavná událost se odehrála v Německém Brodě 14. 8. 1871. V průčelí Havlíčkova domu byl odhalen kovový medailon a při této příležitosti byla fasáda domu novogoticky

upravena podle návrhu architekta F. Schmorranze. Úvodní řeč pronesl spisovatel K. Sabina a poprvé zde zazněl Smetanův „Slavnostní sbor“, komponovaný na Havlíčkovu počest. Manifestační akcí se stal i pohřeb Havlíčkovy dcery Zdeňky o rok později. Dnes je v Havlíčkově domě expozice věnovaná K. Havlíčkovi a jeho rodině.

4. MARIÁNSKÝ SLOUP PŘED DĚKÁNSKÝM KOSTELEM

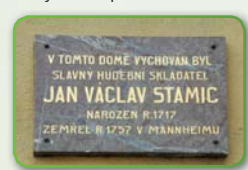
Mariánské sloupy patří k typickým českým barokními památkám 17. a 18. století. Původně byly barevné a atributy světců zářily zlatem. U vchodu do děkanského kostela stojí nenápadná pískovcová socha Panny Marie s Ježíškem. Podle

dokladů z 18. stol. tento prostý sloup stával u vchodu na hřbitov. Nevíme, kdo byl autorem, ani kdy byl přemístěn ke kostelu. První známá zmínka o něm se datuje až roku do r. 1844, kdy byla socha s okolím upravena.

5. PAMĚTNÍ DESKA J. V. STAMICE

Rodný dům hudebního skladatele Jana Václava Stamice (1717–1757) označuje už od doby první republiky mramorová pamětní deska. Nejen Jan Václav, ale celá Stamiceva rodina se po tři generace vyznačovala výraznými duchovními a uměleckými schopnostmi. Z rodiny patřil k nejvýznamnějším osobnostem otec Antonín Stamice. Byl se živil jako kupec, byl pozván do města začátkem 18. stol. jako varhaník a regenschori, působil také jako malíř, 40 let byl městským radním. Jeho nejstarší syn Jan Václav Stamice působil ve službách falckého kurfiřta v Mannheimu jako koncertní mistr, později jako dvorní kapelník. Patřil k zakladatelům tzv. manheimské instrumentální školy. Ve stopách J. V. Stamice pokračovaly jeho děti, které již nedosáhly jeho proslulosti. Během působení v Mannheimu navštívil skladatel rodné město při příležitosti jmenování bratra Antonína Tadeáše (1722–1768) německobrodským děkanem (1749). Další bratr, Josef František (1719–1791), zase po dědi otcovo malířské nadání. Malířem se stal i jeho syn Antonín Florián (1760–1804).

6. SOUSOŠÍ KRISTOVA KŘTU

Před klášterním kostelem stojí zajímavá plastika Jana Křtitele s Kristem. Nevíme, kdo byl autorem díla, ani v které době vzniklo. Z pramenů se dozvídáme, že byla asi realizována Janem Jindřichem z Lewenfelsu, primátorem města, kolem roku 1656. Ten nechal na své náklady vybudovat v děkánském kostele kapli sv. Jana Křtitele. Deska na sloupu upozorňuje na opravu „k uctění 1000leté památky Cyrillsko-Methodějské“ moravskými studenty gymnázia (1885). Sloup stával v parčíku před klášterem, přemístěn byl ve 20. století při stavebních úpravách. Sloup a sousoší tvoří poněkud disharmonický celek, kontrastuje jemná plastika z carrarského mramoru a strohý, výrazný žulový podstavec. Dnes už nevíme, zda se jedná o původní podobu, či došlo ke spojení dvou nesourodých materiálů z různých období.

7. POMNÍK T. G. MASARYKA

Nejen lidé, ale i pomníky mají dramatické osudy. Příkladem může být pomník T. G. Masaryka, v němž se promítá politický obraz minulého století. Myšlenka na jeho zhotovení se zrodila u organizace legionářů, impulsem se stala výstava sochaře Jana Štursy (1880–1925), rodáka z nedalekého Nového Města n. M., žáka J. V. Myslbeka a jednoho ze zakladatelů moderního českého sochařství. Jeho posmrtná výstava v Německém Brodě vzbudila velký zájem. Jejím ústředním bodem byla bronzová socha prezidenta Masaryka z let 1920–1921. Hospodářská krize však stavěla před obyčejné lidi

stojnickým sborem, protože v okolí města se konaly vojenské manévry. Hlavní projev přednesl znalec Smetanova díla, hudební historik J. Theurer. i radnici jiné problémy. Iniciativa vzešla od učitelů a školních dětí, kteří zorganizovali na pomník sbírku. Jako důstojné místo byl vybrán parčík před kostelem sv. Kateřiny, po přessazení „Husovy lípy“ a po parkových úpravách. Začátkem října 1933 pod záštitou ministra školství I. Dérera a za účasti celého města, především dětí a jejich učitelů, byl pomník slavnostně odhalen. Na tomto místě zůstal do roku 1940, kdy byl odstraněn. Po osvobození však byla socha nalezena v Hostivěti, zachránili ji zaměstnanci šrotoven zakopáním do země. Na původní místo se zpět nevrátila, neboť nový most přes Sázavu změnil dispoziční parčíku, změnila se i politická situace. Znovuosazení sochy se uskutečnilo již bez velkých oslav před budovou školy v parku. Poté se osobnost T. G. M. stala nežádoucí a nakonec byla socha v roce 1960 odstraněna. Neznámí vandalové ji v noci 8. 3. rozbili. Uvolněné místo rychle „zaplnila“ busta Havlíčkovy matky. Po roce 1989 bylo rozhodnuto o návratu pomníku prvního prezidenta. Nově odlitá socha je ve Štáflově ulici před budovu bývalého okresního úřadu (nyní Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových). Slavnostně byla odhalena 15. 6. 1991, hlavní projevy přednesli prof. Milan Machovec a Vít Tajovský, opat želivského kláštera.

8. POMNÍK OBĚTEM KOMUNISMU

Před bývalým okresním úřadem stojí pomník věnovaný obětem komunismu. Autorkou díla je ak. sochařka Martina Hozová (nar. 1971), absolventka AVU v Praze, žijící v Hořicích. Mladá sochařka a restaurátorka se ve svých dílech inspirovat antickými motivy a středověkým uměním, často čerpá motivy z konfrontace křesťanské ideologie a pocitů současného člověka. Svědectvím toho je i pomník bezhlavého anděla se svázanými křídly, symbolizující utrpení. Pomník z červeného pískovce vznikl díky Konfederaci politických vězňů a byl slavnostně odhalen 17. 11. 2001 nedaleko sochy T. G. Masaryka.

9. PAMĚTNÍ DESKA BEDŘICHA SMETANY

Hudební skladatel spojil část svého studentského života s německobrodským gymnáziem, kde studoval spolu se svým bratrem Antonínem (1836–1839). Do přátelské atmosféry gymnaziálního města zapadl a účastnil se čilého studentského života. Rok 1924 se stal celostátním rokem Bedřicha Smetany a do oslav se zapojil i Německý Brod. O pamětní desku i oslavu se zasloužil pěvecký soubor Jasoň. Bronzový reliéf význačného reliéfního sochaře a medailéra Otakara Španiela (1881–1955) byl odhalen na budově bývalého gymnázia 31. 8. 1924. Večer předtím se uskutečnil večerní koncert Jasoň, slavnosti se zúčastnila hudba 4. pěšího pluku s důstojnickým sborem, protože v okolí města se konaly vojenské manévry. Hlavní projev přednesl znalec Smetanova díla, hudební historik J. Theurer.

10. STŘEDOVĚKÉ HRADBY – PAMĚTNÍ DESKA U ŠTÁFLOVY BAŠTY

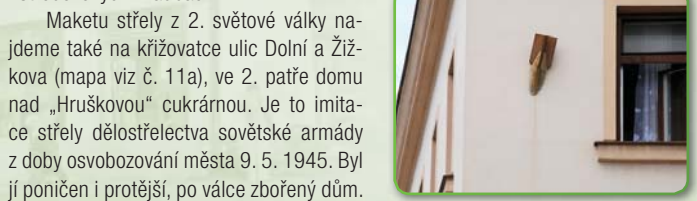
Znakem středověkého města byly obranné hradby. Nejnak tomu bylo i v Německém Brodě, zvláště když byl prudký rozvoj města ve 13. století spojen s těžbou stříbra. Městská a horní práva potvrdila listina pánů z Lichtenburka (1278). Paradoxem dějin je, že se kamenné hradby začaly budovat až začátkem 14. století (po roce 1310), kdy město mělo už největší hornickou slávu se sebou. Stavba hradeb byla nákladnou dlouholetou záležitostí, proto město, církve i bohatí měšťané museli sdružit značné finanční prostředky. Budování trvalo půl století. Součástí hradeb o délce cca 400 x 300 metrů byly půlválcové bašty se střelnými a 4 nárožní věže (zachovala se jen tzv. Štáflova). Po roce 1472 byly hradby zpevněny novým parkánovým pásem. Ten je částečně zachován okolo historického jádra města. Součástí městských hradeb byla Horní a Dolní brána a dvě menší branky. Do obranného systému patřily příkopy, napájené vodou z řeky Sázavy a ze soustavy rybníků. V 17. století hradby ztratily svůj původní význam, část byla zničena Švédy za třicetileté války. Poté se přestaly udržovat a v 19. stol. byly částečně zbourány.

11. POMNÍČEK U ŠTÁFLOVY BAŠTY

Druhá světová válka si vybírala daň i mezi dětmi. Německý Brod, město s vojenským letištěm, nebylo ušetřeno náletů hloubkových stíhačů spojeneckých vojsk. Poblíž Štáflovy bašty v parku najdeme malý pomníček z leštěné žuly se jmény chlapců z obecné školy, kteří zahynuli během náletu 15. 11. 1944. Při nečekaném shození leteckých pum v blízkosti škol zemřeli i při povinném sběru starého papíru J. Heřmánek (1932), Z. Málek (1931), Z. Nováček (1932) a A. Veselý (1930). Po válce byla v místě neštěstí umístěna maketa pumy a pamětní deska. Pumy způsobily také velké škody na školách i středověkých hradbách.

Maketu střely z 2. světové války najdeme také na křižovatce ulic Dolní a Žižkova (mapa viz č. 11a), ve 2. patře domu nad „Hruškovou“ cukrárnou. Je to imitace střely dělostřelectva sovětské armády z doby osvobození města 9. 5. 1945. Byl jí poničen i protější, po válce zbořený dům.

12. POMNÍK BEDŘICHA SMETANY

B. Smetanu a jeho pobyt v Německém Brodě připomíná jednak pamětní deska a jednak mramorová socha v parku Budoucnost. Nápad se zrodil na výstavě dvou

výtvarníků z Vysočiny, malíře J. Jambora a sochaře J. Pelikána v Německém Brodě v roce 1934. Vystavená Pelikánova busta hudebního skladatele zaujala členy Jasoň natolik, že ji chtěli zakoupit k příležitosti oslav 200. výročí založení brodského gymnázia. Protože sbor už splácel bronzovou pamětní desku z roku 1924, problémem byly peníze. Ty získal ženský sbor z honorářů a výtěžků z koncertů, poté se přidal i sbor mužský. Sochař Julius Pelikán (1887–1969), rodák z Nového Veselí, byl ve své době oblíbeným autorem pomníků a bust známých osobností. Busta byla slavnostně odhalena 24. 5. 1936 v městských sadech v rámci celostátní akce Národní píseň, a to za účasti pěveckého spolku Jasoň a s hlavním projevem V. Helferta, hudebního vědce a děkana brněnské filozofické fakulty.

13. ZÁKLADNÍ KÁMEN PÁRKU BUDOUCNOST

Již koncem 19. stol. měli naši předkové pocit, že se díky „zrychlujícímu tempu a rostoucím pracovním povinnostem“ vzdalují přírodě, proto v Německém Brodě vznikl spolek „Budoucnost pro okrášení královského města Německého Brodu a okolí“ (1886). Duší celého projektu byli učitel Josef Bureš a okresní soudce JUDr. Konrád Průšek. Plánovali zvelebení okolí rybníků Rantejch, Hasrman a Obora. Současně se sháněním peněz na výkup pozemků začal spolek s úpravou parku na oblíbené cestě od sv. Trojice na Kalvárii, kudy vedl i první výlet za pomoci „sponzora“ – měšťanského pivovaru. Členové spolku pomáhali zdarma se zvelebováním parku (např. Šupichův dřevěný pavilon). Jeho součástí se staly začátkem 20. stol. tenisové kurty i kluziště. Údržba parku byla nad síly spolku, proto se stal v roce 1919 majetkem města. Za 30 let existence vybudoval spolek nádherný „městský sad“ nedaleko rušného centra. Na paměť a ocenění snah byla spolku věnována kamenná pamětní deska při vstupu do parku a později také deska vřesavaná ve skále pod rybníkem Rantejch, věnovaná J. Burešovi a K. Průškovi (1919).

14. POMNÍK VOJTĚCHA WEIDENHOFFERA

Vojtěch Weidenhoffer (1826–1901) patřil k významným brodským občanům a osobnostem 19. století. Byl znám jako úspěšný podnikatel a propagátor nových technologií v oblasti bramborářství a škrobárenství. Stal se členem městské rady, okresního zastupitelstva i říšským poslancem. Byl to český vlastenec, přítel K. Havlíčka, člen českých spolků, známý mecenáš a dobrodinec. Ke svému významnému rodákovi se město přihlásilo až 17. 10. 1997, kdy mu v parku Budoucnost odhalilo zajímavý pomník z leštěného amfibolitu a skla. Jeho autorem je významný brodský rodák Jan Exnar (1951), absolvent VŠUP v Praze u prof. S. Libenského. Jeho objekty ze skla i obrazy plné barev najdeme ve sbírkách muzeí a galerií celého světa. Pro kostel sv. Vojtěcha v Havlíčkově Brodě zhotovil 5 vitráží.

